

"2pac lever"

Tanker om konspirationsteorier i undervisningen

af Niels Peter Nielsen, Kulturfagsredaktør på Clio Online.

r2hox, 2011. File Upload Bot (Magnus Manske), 2013. Wikimedia Commons.

I 1996 blev rapperen 2pac (Tupac Shakur) skudt og dræbt i Las Vegas. For 2pacs mange fans var chokket stort. Det virkede uvirkeligt, at rapikonet med ét var borte. Jeg husker, hvordan jeg som 16-årig efterskoleelev skrev "2pac lever" på tavlen i klassen.

Mere end 20 år senere "lever" 2pac stadig. På en udflugt i Dyrehaven forsøgte en elev ihærdigt at overbevise mig om, at rapperen stadig er i live: "Det er et coverup. Du kan se bevi-

serne overalt i hans tekster!". Intet, jeg sagde, kunne overbevise ham om det modsatte.

Hvorfor arbejde med konspirationsteorier i undervisningen?

Det er ikke kun fortællingen om 2pac, der stadig lever. Revisionistiske fortællinger om alt fra John F. Kennedy og 9/11 til reptiler og Elvis flourer overalt på nettet. De færreste teorier har hold i virkeligheden, så hvorfor bruge tid på dem i undervisningen?

Det er der flere grunde til. De fleste elever kender til en eller flere konspirationsteorier, og nogle er tilmed tilhængere af dem (det gælder i øvrigt også voksne). De møder teorierne på nettet, i film og computerspil eller får dem fortalt af kammerater. Elevers forestilling om fortiden bliver i lige så høj grad formet uden for skolen som i skolen. Er det ikke netop derfor, vi er nødt til at forholde os til dem i undervisningen?

Det er ikke så underligt, at mange er fascineret af konspirationsteorier. De indeholder mange af de ingredienser, der skal til for at gøre en fortælling fængende. Der er ondskabsfulde bagmænd omgærdet af mystik og hemmelige selskaber, der styrer verden. Teorierne tilbyder besnærende fortolkninger af begivenheder, der ofte er nemmere at begribe end de gængse og mere komplekse forklaringer. Hvad enten man tror dem eller ej, er konspirationsteorier et spændende felt, som har potentiale til at motivere mange elever.

Kildekritik og kendetegn

Men hvordan griber man emnet an? Man kan

hurtigt komme til kort i en diskussion om teoriernes lødighed. Hvordan vil du fx bevise for eleverne, at 2pac rent faktisk døde den aften i 1996? Billedet af hans lig? Det kan jo være en forfalskning. Som undervisere kan vi ikke tilbagevise alverdens påstande, uanset hvor nyslebne vores kildekritiske værktøjer er. Alligevel må arbejdet med kildekritik stå i centrum.

I stedet for at forsøge at modbevise teorierne kan det kildekritiske arbejde tage udgangspunkt i konspirationsteoriernes komposition. Ved en nærmere analyse vil eleverne opdage, at mange teorier ligner hinanden, og dén erkendelse vil styrke deres kritiske sans.

Det er ikke svært at finde teorier, der kan være genstand for analyse. Mange teorier opstår, bliver dyrket og vinder tilhængere på internettet. Derfor er det også oplagt at arbejde med kildekritik på nettet. Her kan eleverne hurtigt finde og udvælge cases i form af mere eller mindre troværdige hjemmesider og fx udvikle deres eget analyseapparat.

NASA, 1969. Project Apollo Archive. Flickr.com.

Teorier som udtryk for historiebrug

Hvis vi skal forstå, hvorfor konspirationsteorier opstår, og hvorfor de er så populære, må vi indtænke historiefagets nye dreng i klassen: historiebrug. Teorierne kan forstås som en særlig type fortælling, der trækker fortiden ind i en nutidig kontekst. Én analytisk tilgang kunne være at undersøge, hvordan og hvorfor teorierne bruger historien.

Nogle teorier kan kategoriseres som politisk og moralsk historiebrug, der afspejler nutidige problemstillinger og samfundsforhold. Fx kan konspirationsteorier om vacciner og chemtrails forstås som et udtryk for mistro over for multinationale selskaber og andre magthavere. Andre teorier bliver anvendt i underholdningsbranchen og kan kategoriseres som kommerciel historiebrug. Det er dog vigtigt at huske på, at computerspil og Hollywood-produktioner også er med til at forme vores opfattelse af fortiden. Underholdningsbranchen er ikke ren underholdning.

Sprog og argumentation

Konspirationsteoriernes tiltrækningskraft kan også forklares ud fra deres sprog og argumentation. Se bare på teorien om månelandingen. Når vi får at vide, at vi er blevet ført bag lyset, rammer det os på følelserne. Samtidig appellerer teoriens tilhængere til vores fornuft ved at tale om "videnskab" og "beviser". Den på overfladen logiske argumentation virker tilmed tillidsvækkende på modtagerne. En argumentation, der taler til både patos, logos og etos, har stor gennemslagskraft, og det kan vi vise med en analyse af teoriernes appelformer.

Netop konspirationsteoriernes gennemslagskraft gør dem særligt aktuelle i undervisningen, og der er mange måder at gå til emnet på. I Clio Onlines undervisningsforløb [Konspirationsteorier i historien](#) kan du arbejde med emnet ud fra mange af tankerne i artiklen her.

Husk jævnligt at tjekke www.falihos.dk Der bliver løbende lagt nyheder og relevante links ud

Årskonference: Historie og samfundsfag i praksis

Igen i år inviterer FALIHOS til årskonference, hvor der bliver masser af mulighed for at få konkrete metoder med hjem til den daglige undervisning.

Læs mere [her](#)

